Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
NIILA JÄÄSKINENA
přednesené dne 13. února 2014 [1]

Věc C-88/13

Philippe Gruslin
proti
Beobank SA/NV, dříve Citibank Belgium SA

[Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Cour de cassation (Belgie)]

„Směrnice 85/611/EHS — Subjekty kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) — Opatření pro ‚provádění plateb podílníkům' v členském státě, v němž jsou podílové jednotky uváděny na trh, podle článku 45 směrnice 85/611 — Vydávání podílových listů"

I – **Úvod**

1. Tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Cour de cassation (kasačním soudem) (Belgie) se týká výkladu článku 45 směrnice 85/611/EHS ze dne 20. prosince 1985 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) [2]. Vnitrostátní soud se táže, zda za okolností, kdy byly podílové jednotky SKIPCP uváděny na trh v jiném členském státě, než ve kterém se SKIPCP nachází, je třeba článek 45 směrnice 85/611 vykládat tak, že pojem „platby podílníkům" zahrnuje i vydávání osvědčení o vlastnictví podílových jednotek (podílových listů) podílníkům zástupcem SKIPCP v tomto jiném členském státě (dále jen „zástupce").

2. Při odpovědi na tuto otázku se musí Soudní dvůr zabývat dvěma aspekty. Zaprvé, zda se může držitel podílových jednotek (dále jen „podílník") podílového fondu, které byly uváděny na trh v jiném členském státě, než v kterém se podílový fond nachází, spoléhat na to, že na základě článku 45 směrnice 85/611 musí zástupce v členském státě uvádění na trh určený podílovým fondem ve vztahu k němu učinit „opatření" uvedená v článku 45 směrnice 85/611, neexistuje-li ohledně tohoto podílového fondu mezi zástupcem a podílníkem žádný smluvní vztah? A zadruhé, zda je třeba článek 45 směrnice 85/611 vykládat tak, že pojem „platby podílníkům" zahrnuje i vydávání podílových listů podílníkům tímto zástupcem?

3. Směrnice 85/611 představuje pro Soudní dvůr relativně neprobádaný terén. Existuje judikatura, v níž tato směrnice hraje roli, týkající se zejména daně z přidané hodnoty, ale pokud vím, Soudní dvůr ještě neměl příležitost provést výklad hmotněprávních ustanovení uvedené směrnice [3].

1 — Původní jazyk: angličtina.

2 — Úř. věst. L 375, s. 3; Zvl. vyd. 06/01, s. 139, ve znění pozdějších předpisů. Příloha směrnice 85/611 byla přejmenována na „přílohu I" a pozměněna směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/107/ES ze dne 21. ledna 2002 (Úř. věst. L 41, s. 20; Zvl. vyd. 06/04, s. 287). Směrnice o SKIPCP byla s účinností od 1. července 2011 nahrazena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES ze dne 13. července 2009 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) (Úř. věst. L 302, s. 32). Projednávaný případ spadá *ratione temporis* do působnosti směrnice 85/611.

3 — V nedávné době ohledně DPH viz např. Wheels Common Investment Fund Trustees a další (C-424/11) a GfBK (C-275/11) a ohledně volného pohybu kapitálu např. VBV-Vorsorgekasse (C-39/11).

II – **Právní rámec, skutkové okolnosti a předběžná otázka**

A – *Použitelná ustanovení*

4. Cílem směrnice 85/611, jako jednoho z prvních opatření Společenství týkajících se trhů s cennými papíry, je vytvořit rámec Společenství pro poskytování služeb SKIPCP založený na zásadách kontroly domovskou zemí a vzájemného uznávání, aniž by došlo k úplné harmonizaci vnitrostátních právních předpisů použitelných na SKIPCP [4]. Podle jednoho z prvních komentářů ke směrnici 85/611 tato „ukazuje cestu k netrpělivě očekávánému jednotnému trhu finančních služeb“ [5].

5. Přístup směrnice 85/611 k přeshraničnímu poskytování služeb ze strany SKIPCP je vysvětlen v pátém bodě odůvodnění, který má toto znění: „[v]zhledem k tomu, že uplatňování těchto společných pravidel je dostatečnou zárukou pro to, aby bylo subjektům kolektivního investování, které se nacházejí v členských státech, povoleno, s výhradou příslušných opatření v oblasti pohybu kapitálu, uvádět jejich podílové jednotky na trh v jiných členských státech, aniž by tyto členské státy mohly stanovit pro subjekty a jejich podílové jednotky jiné předpisy než ty, které v daných státech nespadají do oblasti působnosti této směrnice; že je však třeba stanovit, že *pokud subjekt kolektivního investování, který se nachází v jednom členském státě, uvádí své podílové jednotky na trh jiného členského státu*, musí podniknout všechny kroky nezbytné k tomu, aby *podílníci v jiném členském státě v něm mohli snadno uplatňovat svá finanční práva* a aby jim byly poskytnuty nezbytné informace“ (zvýrazněno autorem stanoviska).

6. Směrnice 85/611 se použije na podílové fondy spravované správcovskou společností, „unit trusts“ (které jsou pro účely této směrnice zařazeny mezi podílové fondy) a investiční společnosti (čl. 1 odst. 3) [6]. Zvláště důležité je to, že SKIPCP jsou definovány na základě svého *účelu*, který spočívá v kolektivním investování kapitálu získaného od veřejnosti do převoditelných cenných papírů nebo do jiných likvidních finančních aktiv na základě zásady rozložení rizika, a na základě *základní zásady fungování* založené na povinnosti SKIPCP na žádost podílníků odkoupit nebo vyplatit podílové jednotky z aktiv příslušného SKIPCP (čl. 1 odst. 2).

7. Ve vztahu k projednávané věci jsou velmi důležitá dvě ustanovení směrnice 85/611. Podle článku 44 SKIPCP, které uvádějí své podílové jednotky na trh v jiném členském státě, musí dodržovat právní a správní předpisy platné v uvedeném státě, které nespadají do oblasti působnosti této směrnice (odstavec 1). Jakýkoli SKIPCP však může inzerovat své podílové jednotky v členském státě, ve kterém je uvádí na trh. Přitom musí dodržovat předpisy upravující reklamu v daném státě (odstavec 2).

8. Článek 45 směrnice 85/611, ustanovení tvořící základ této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, stanoví, že „[v] případě uvedeném v článku 44 musí SKIPCP mimo jiné v souladu s právními a správními předpisy platnými v členském státě, ve kterém uvádí své podílové jednotky na trh, učinit opatření, aby v tomto státě bylo možné provádět platby podílníkům, odkup nebo vyplácení podílových jednotek a zpřístupnit informace, které je SKIPCP povinen poskytovat“.

4 — Viz „*Towards a European Market for the Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities. Commentary on the provisions of Council Directive 85/611/EEC of 20 December 1985*“, Komise Evropských společenství, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 1988, s. 119. Tento komentář napsaný p. Vandammem, bývalým vedoucím oddělení „Burzy cenných papírů a trhy s cennými papíry“ na generálním ředitelství Komise pro finanční instituce a korporátní právo, nutně nevyjadřuje stanovisko Komise.

5 — Tamtéž, s. 119.

6 — SKIPCP byly později výslovně vyloučeny z působnosti směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnice Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice Rady 93/22/EHS (Úř. věst. L 145, s. 1; Zvl. vyd. 06/07, s. 263). Ta poskytuje komplexní právní rámec EU pro investiční služby. Její čl. 2 odst. 1 písm. h) stanoví, že se tato směrnice nepoužije na „subjekty kolektivního investování a penzijní fondy, bez ohledu na to, zda jsou koordinovány na úrovni Společenství, a depozitáře a správce těchto subjektů“.

9. Podle předkládacího usnesení článek 130 belgického zákona ze dne 20. června 2004 o určitých formách kolektivní správy investičních portfolií (dříve zákon ze dne 4. prosince 1990 o finančních operacích a finančních trzích, článek 138)[7] stanoví, že investiční společnost musí určit subjekt pověřený distribucí podílníkům, prodejem a zpětným odkupem podílových jednotek a zpřístupňováním informací, které jsou subjekty kolektivního investování povinny poskytovat. Předkládací usnesení dále stanoví, že uvedený právní předpis provádí směrnici 85/611 do belgického práva.

B – *Skutkové okolnosti a původní řízení*

10. V lednu roku 1996 P. Gruslin, který je usazen v Malajsii a má bydliště i v Belgii a je navrhovatelem v původním řízení, investoval do investičního fondu Citiportfolios založeného dle lucemburského práva. Citiportfolios je spravován společností Citiportfolios a jeho depozitářem je Citibank Luxembourg. Také obě uvedené společnosti jsou založené dle lucemburského práva.

11. Prospekt fondu Citiportfolios byl v Belgii distribuován společností Citibank Belgium, nyní Beobank SA/NV (dále jen „Beobank“), odpůrkyní v původním řízení. Citibank Belgium byla společností Citiportfolios určena v souladu s druhým odstavcem článku 138 belgického zákona ze dne 4. prosince 1990 k poskytování služeb uvedených v článku 45 směrnice 85/611. Podle písemného vyjádření P. Gruslina získal prospekt prostřednictvím služby Citigold poskytované společností Citibank Belgium ve Waterloo.

12. Vlastní investici však P. Gruslin realizoval přímo v Lucembursku u společnosti Citibank Luxembourg. Citibank Belgium do ní nebyla zapojena jako subjekt zprostředkující úpis, neuzavřela s navrhovatelem žádnou smlouvu nebo jiné právní ujednání a nedostala žádnou provizi vyplývající z výše uvedeného postavení. Uskutečnila nicméně bankovní převod do fondu Citiportfolios k uhrazení upsané částky.

13. Dne 9. září 1996 ukončila Citibank Luxembourg s účinností od 17. září 1996 veškeré bankovní a obchodní styky s P. Gruslinem a požádala ho o převedení všech prostředků a cenných papírů z jeho účtů. Citibank Luxembourg P. Gruslinovi oznámila, že při absenci jakýchkoliv pokynů k transakcím, které mají být provedeny v souvislosti s vypořádáním podílových jednotek ve fondu Citiportfolios, budou tyto podílové jednotky zaregistrovány na jeho jméno v emitentově registru podílových jednotek. Jelikož Citibank Luxembourg neobdržela od navrhovatele žádné instrukce, provedla dne 14. října 1996 registraci těchto podílových jednotek.

14. V prosinci 1996 požádal P. Gruslin, aby mu Citibank Belgium zaslala všechny jeho podílové listy na doručitele[8] za účelem možnosti prokázání vlastnictví podílových jednotek zakoupených ve fondu Citiportfolios. Citibank Belgium odpověděla, že vzhledem k tomu, že podílové jednotky byly zakoupeny u společnosti Citibank Luxembourg, nemá o nich žádný záznam, a poradila mu, aby se obrátil přímo na společnost Citibank Luxembourg. Citibank Belgium nicméně na jednání tvrdila, že žádost P. Gruslina společnosti Citibank Luxembourg předala.

15. Jelikož Citibank Belgium požadované podílové listy nedodala, zahájil P. Gruslin u belgických soudů několik soudních řízení, v nichž se mj. domáhal, aby bylo společnosti Citibank Belgium uloženo vydat mu podílové listy uvedené v prospektu podílového fondu Citiportfolios. Na podporu svého návrhu P. Gruslin odkazoval na směrnici 85/611.

7 — Loi du 20 juillet 2004 relative à certaines formes de gestion collective de portefeuilles d'investissement (*Moniteur belge*, 9. března 2005, s. 9632), loi du 4 décembre 1990 relative aux opérations financières et aux marchés financiers (*Moniteur belge*, 22. prosince 1990, s. 23 800).

8 — Podle vyjádření zástupce společnosti Beobank na jednání byly podílové jednotky P. Gruslina původně zastupovány osvědčeními znějícími na doručitele, které byly jménem společnosti Citibank Luxembourg uloženy u centrálního depozitáře. Vlastnický titul P. Gruslina k nim byl založen na zápise v účtu cenných papírů u této banky. V říjnu 1996 byla tato osvědčení přeměněna na registrované podílové jednotky, pro něž byl P. Gruslin veden v příslušném registru fondu jako jejich majitel.

16. Dne 11. ledna 2011 Cour d'appel de Bruxelles (odvolací soud v Bruselu) tento návrh zamítl, jelikož se nepodařilo prokázat smluvní vztah mezi P. Gruslinem a společností Citibank Belgium ani porušení smluvní povinnosti ze strany uvedené společnosti, pokud jde o distribuci prospektů pro fond Citiportfolios. P. Gruslin podal proti tomuto rozsudku opravný prostředek ke Cour de cassation.

C – *Předběžná otázka a řízení před Soudním dvorem*

17. Za těchto podmínek se Cour de cassation rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru Evropské unie následující předběžnou otázku:

„Musí být článek 45 směrnice [85/611] vykládán v tom smyslu, že se pojem ‚platby podílníkům' vztahuje také na vydávání osvědčení o vlastnictví registrovaných podílových jednotek podílníkům?"

18. P. Gruslin, Beobank, vlády Belgického království a České republiky, jakož i Komise předložili písemná vyjádření. Zástupci P. Gruslina, společnosti Beobank a Komise se zúčastnili jednání, které se konalo dne 27. listopadu 2013.

III – **Analýza**

A – *Přípustnost předběžné otázky*

19. Komise ve svém písemném vyjádření vyjádřila pochybnosti o přípustnosti otázky položené vnitrostátním soudem. Byly založeny na tom, že navrhovatel nabyl podílové jednotky fondu přímo v členském státě, v němž se SKIPCP nachází, tedy v Lucembursku. Komise se zabývá tím, zda by použitelnost článku 45 směrnice 85/611 mohla být vázána na situaci, kdy podílník nabývá podílové jednotky prostřednictvím zástupce SKIPCP usazeného v členském státě, v němž jsou podílové jednotky uváděny na trh. Komisi není jasné, zda je položená otázka při neexistenci takové vazby přípustná.

20. Na jednání nicméně Komise zaujala odlišné stanovisko. Tvrdila, že pro dovolávání se plnění povinností obsažených v článku 45 směrnice 85/611 není třeba, aby předtím existoval mezi podílníkem a zástupcem právní vztah.

21. Je třeba připomenout, že v řízeních podle článku 267 SFEU je posouzení nezbytnosti rozhodnutí o předběžné otázce i relevance otázek položených Soudnímu dvoru věcí pouze předkládajícího soudu. Soudní dvůr je tak v zásadě povinen odpovědět na otázky týkající se výkladu práva EU, které mu byly položeny [9]. Na otázky týkající se výkladu práva EU předložené vnitrostátním soudem se proto uplatní domněnka relevantnosti. Odmítnutí rozhodnout o předběžné otázce je ze strany Soudního dvora možné pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad práva EU nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny [10].

9 — Rozsudky Soudního dvora ProRail BV, C-332/11, bod 30 a citovaná judikatura, a Noredecon AS, C-561/12, bod 29 a citovaná judikatura.

10 — Výše uvedené rozsudky ProRail BV, bod 31 a citovaná judikatura, a Noredecon AS, bod 30 a citovaná judikatura; rozsudky Soudního dvora Oreste delle Rocca, C-290/12, bod 29 a citovaná judikatura, Ministero dello Sviluppo economico v. SOA Nazionale Costruttori, C-327/12, bod 21, a Carratù v. Poste Italiane, C-361/12, bod 23 a citovaná judikatura.

22. V projednávané věci má předběžná otázka, která se týká výkladu ustanovení práva EU, konkrétně článku 45 směrnice 85/611, vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení. Článek 45 směrnice 85/611 je totiž součástí oddílu VIII směrnice, nadepsaného „Zvláštní opatření pro SKIPCP, které uvádějí podílové jednotky na trh v jiných členských státech, než ve kterých se nacházejí“. Fond Citiportfolios se nacházel v Lucembursku a jeho podílové jednotky byly uváděny na trh v Belgii prostřednictvím distribuce jeho prospektů a brožur společností Citibank Belgium. Proto není možné v projednávané věci relevantnost směrnice 85/611 vyloučit.

23. Domnívám se tedy, že předběžná otázka je přípustná.

B – *Analýza*

24. Aby bylo možné na předběžnou otázku odpovědět, je třeba vyjasnit působnost článku 45 směrnice 85/611 ve světle bodu 5 odůvodnění. Dříve, než se budu touto otázkou zabývat, je třeba zmínit základní aspekt, který je pro požadovanou odpověď zásadní. A to zda směrnice 85/611 upravuje, jakým způsobem podílníci dokládají vlastnictví podílových jednotek fondu ve vztahu k SKIPCP, jeho zástupci v členském státě, v němž jsou podílové jednotky uváděny na trh, a třetím osobám.

1. Prokazování vlastnictví podílových jednotek fondu ve vztahu k SKIPCP a jeho zástupci

25. Jakým způsobem je vlastnictví podílových jednotek zaznamenáváno a prokazováno, je samozřejmě pro podílníky jednající se správcovskou společností, v tomto případě lucemburskou správcovskou společností Citiportfolios, a jejím depozitářem, v tomto případě společností Citibank Luxembourg, zvláště důležité. Při neexistujícím dokladu vlastnictví nelze vykonávat žádná vlastnická práva. Obdobně vyvstává otázka prokazování vlastnictví podílových jednotek ve vztahu k zástupcům fondu a k třetím osobám obecně v souvislosti s transakcemi, pokud byly podílové jednotky uvedeny na trh v jiném členském státě, než ve kterém se fond nachází.

26. Pokud jde o posledně uvedený aspekt, stačí podotknout, že směrnice 85/611 vychází ze zásady, že podílníci realizují ekonomickou hodnotu své investice požádáním SKIPCP o odkup nebo výplatu svých podílových jednotek. Proto je způsob prokázání vlastnického titulu k podílovým jednotkám pro účely transakce méně důležitý, i když směrnice 85/611 v žádném případě nebrání vydávání podílových jednotek nebo je zastupujících osvědčení jako obchodovatelných nástrojů, které mohou být prodány třetím osobám.

27. Na jednání zástupce společnosti Beobank uvedl, že postavení podílníka lze prokázat různě. Držitel může být zaregistrován v registru podílníků fondu nebo lze vlastnictví prokázat převoditelnými osvědčeními znějícími na doručitele, jejichž předložení opravňuje k uplatnění práv. Chtěl bych nicméně podotknout, že prokázání vlastnictví podílových jednotek podílového fondu předložením osvědčení znějícího na doručitele je stále vzácnější. Vlastnictví podílových jednotek podílového fondu může být rovněž prokázáno osvědčeními znějícími na jméno, jejichž převod nemá účinky na vztah se správcovskou společností, nebo mohou být podílové jednotky dematerializovány, což znamená, že poskytovatelé finančních služeb vedou účty, v nichž jsou podílové jednotky registrovány.

28. To samozřejmě nečiní problém, pokud podílník nabyl příslušné podílové jednotky fondu nacházejícího se v jiném členském státě, než ve kterém byly uváděny na trh, prostřednictvím zástupce v tomto členském státě, jak uvádí článek 45 směrnice 85/611 [11]. Může to však činit problém, pokud podílník nezískal tyto podílové jednotky prostřednictvím uvedeného zástupce, ale přímo od správcovské společnosti v členském státě, v němž se fond nachází. To je hlavním problémem projednávané věci, jelikož P. Gruslin získal podílové jednotky od společnosti Citibank Luxembourg, a nikoliv od společnosti Citibank Belgium.

29. Dle mého názoru závisí způsob prokázání vlastnictví podílů v podílovém fondu na statutu podílového fondu, který musí být dle čl. 4 odst. 2 směrnice 85/611 schválen příslušnými orgány členského státu, v němž se fond nachází, a na příslušném vnitrostátním právu, v tomto případě lucemburském. Harmonizace na úrovni EU zde totiž neproběhla.

30. Ze seznamu A bodu 1.10 přílohy I směrnice 85/611 plyne, že tuto otázku musí upravovat statut fondu a vnitrostátní právní předpisy. V opačném případě by podílníci nemohli v praxi žádným způsobem využívat práva, která jim poskytuje směrnice 85/611. Dle mého názoru však neexistuje žádný právní základ pro to, aby bylo možné tuto nebo jakoukoliv jinou část směrnice vykládat tak, že stanoví závazné požadavky na způsoby, jakými je v členských státech prokazováno nebo zaznamenáváno vlastnictví podílů v podílových fondech [12].

31. Zde bych nesouhlasil s Komisí v tom, že její zástupce na jednání tvrdil, že směrnice 85/611 ukládá členským státům povinnost vyžadovat, aby podílníkům byly vydávány podílové listy, tak aby se tito jimi mohli prokazovat zástupcům správcovských společností v členském státě uvádění na trh, s nimiž neměli doposud žádné právní vztahy. Dle tvrzení Komise je to nezbytné z pohledu volného pohybu kapitálu.

32. Dle mého názoru druhá odrážka bodu 1.10 v seznamu A přílohy I směrnice 85/611 uvádějící „původní cenné papíry nebo osvědčení prokazující vlastnické právo; zápis v registru nebo na účtu“ označuje čtyři různé způsoby prokazování vlastnického titulu k podílovým jednotkám. První dva, zejména podílové listy vydané na držitele nebo na jméno, jsou relevantní v systémech, v nichž se (stále) uplatňují listinné cenné papíry, kdežto poslední dva, tedy zápis v registru podílníků nebo na účtu, jsou relevantní pro dematerializované systémy.

33. Je nepředstavitelné, že by zákonodárce Společenství zamýšlel v roce 1985 zavést povinné používání fyzických podílových listů, když členské státy v té době směřovaly k plně dematerializovaným systémům správy cenných papírů [13]. Chtěl bych připomenout, že právní předpisy, na nichž spočívá francouzský systém Sicovam, byly přijaty v roce 1980 [14]. Navíc v roce 1980 bylo mnoho vnitrostátních systémů správy a zúčtování cenných papírů založeno na tzv. centrálních depozitářích cenných papírů, v nichž byly listinné cenné papíry uchovávány. Tyto cenné papíry nebyly obvykle při vypořádávání transakcí fyzicky přemísťovány a vlastnický titul k nim byl založen na zaknihovávání do účtů cenných papírů vedených finančními institucemi. Taková byla zřejmě i situace u podílových listů na držitele P. Gruslina, které představovaly jeho podílové jednotky před jejich přeměnou na registrované podílové jednotky.

11 — Podle interpretačního sdělení Komise nazvaného „Příslušné pravomoci, které si ponechává domovský a hostitelský členský stát při uvádění SKIPCP na trh podle oddílu VIII směrnice o SKIPCP“ (COM/2007/0112 final, s. 6, poznámka pod čarou 12) je uvádění na trh „v kompetenci správcovské společnosti SKIPCP a (ve většině případů) místních zprostředkovatelů, kteří vystupují jako třetí strany zastávající funkci distributora“.

12 — Interpretační sdělení Komise objasňuje, že oblasti upravené směrnicí 85/611 jsou omezené, a neposkytuje žádnou informaci o tom, že by tato směrnice upravovala prokazování vlastnictví podílů v podílových fondech. Chtěl bych podotknout, že tato oblast není ošetřena ani směrnicí 2009/65. Viz zejména její kapitola XI, která odpovídá oddílu VIII směrnice 85/611.

13 — Pro soudobý přehled stavu systémů imobilizovaných a dematerializovaných cenných papírů v Evropě v 80. letech viz zpráva finské státní komise pro rozvoj správy cenných papírů z roku 1986 (*Arvopaperikäsittelyn kehittämistoimikunnan mietintö*, KM 1986:32, Helsinky, 1986, s. 51–84).

14 — Francouzská organizace Sicovam (*Société interprofessionnelle pour la compensation des valeurs mobilières*) dematerializovala cenné papíry již v roce 1982. V roce 2001 se po fúzi s obdobnými organizacemi z jiných členských států přejmenovala na Euroclear France.

34. Rovněž nesouhlasím s argumenty Komise, že zásada volného pohybu kapitálu vyžaduje, aby podílníkům byly vydávány podílové listy, prostřednictvím kterých se mohou prokazovat poskytovatelům finančních služeb v jiných členských státech, než ve kterých se fond nachází, jako majitelé příslušných podílových jednotek. Volný pohyb kapitálu je totiž nyní snadnější než dříve, jelikož byl podpořen moderními elektronickými způsoby obchodování s cennými papíry, jejich vypořádávání a registrace vlastnictví, a není nutné využívat překonané, nepříliš bezpečné a nákladné způsoby založené na listinných osvědčeních.

35. K tomu bych doplnil ještě technologický pokrok, který přinesl internet. Nejen že jsou finanční informace dostupnější než dříve bez ohledu na hranice, ale internet rovněž usnadňuje přeshraniční platby a investiční transakce. Přes internet lze nyní rychle, snadno a s nízkými náklady provádět mezinárodní převody peněz. Teze Komise ohledně potřeby (fyzických) podílových listů jsou s tímto současným vývojem v rozporu. Naopak, dnes jsou služby místního zástupce SKIPCP pro investory méně důležité než v 80. letech minulého století.

36. Rozhodnutí, zda bude vlastnický titul k podílovým jednotkám prokazován podílovými listy na držitele, registrovanými podílovými listy, zápisem v registru podílníků nebo na účtu cenných papírů, je proto na členských státech a jednotlivých SKIPCP.

37. Zástupce SKIPCP v členském státě uvádění na trh je ze zákona povinen, a podle mého názoru oprávněn, přesvědčit se, že každý, s kým jedná, je skutečně podílníkem. Jinými slovy, při neexistenci příslušného smluvního vztahu mezi podílníkem a zástupcem týkajícího se podílového fondu se musí podílník zástupci prokázat způsoby pro to stanovenými statutem fondu a použitelným vnitrostátním právem. Správcovská společnost může jen těžko svého místního zástupce zmocnit k provádění plateb a vyplácení nebo odkupů podílových jednotek s podílníkem nemajícím takové důkazy, případně bez toho, že by podílník požádal správcovskou společnost, aby místního zástupce zmocnila k provedení plateb [15].

2. Působnost článku 45 směrnice 85/611

38. Články 44 a 45 směrnice 85/611 jsou použitelné na podílové jednotky fondu, které byly uvedeny na trh v jiném členském státě, než ve kterém se podílový fond nachází.

39. Pojem uvádění na trh uvedený v čl. 44 odst. 1 směrnice 85/611 dle mého názoru znamená, že upisování a nákup podílových jednotek v členském státě uvádění na trh je možné, aniž by investor musel provádět jakákoliv opatření mimo území tohoto členského státu. Pokud je uvedení na trh úspěšné a je završeno úpisy, musí správcovská společnost pro účely článku 45 směrnice 85/611 disponovat za ni jednajícím místním zástupcem, na něhož se podílníci mohou obracet. V projednávané věci je nesporné, že takový vztah existoval mezi fondem Citiportfolios (Lucembursko) a společností Citibank Belgium.

40. Pro správné pochopení působnosti článku 45 směrnice 85/611 je nezbytné zabývat se úlohou tohoto ustanovení v obecné systematice směrnice, přičemž je třeba mít na paměti, že tato směrnice má umožnit volné poskytování přeshraničních služeb v daném oboru.

41. Zde je užitečné znovu odkázat na komentář ke směrnici zveřejněný Komisí v roce 1988. Ten uvádí, že „členský stát, v němž SKIPCP uvádí na trh své podílové jednotky, nemůže za žádných okolností využít toto pravidlo [uvedené v článku 45] k tomu, aby tento subjekt přinutil mít na svém území zákonného zástupce, jelikož to by znamenalo, že právo SKIPCP uvádět na trh podílové jednotky

15 — Na jednání Beobank uvedla, že poté, co obdržela žádost P. Gruslina o vydání osvědčení o vlastnictví podílových jednotek, postoupila žádost společnosti Citibank Luxembourg. Dle mého názoru neukládal článek 45 směrnice 85/611 společnosti Citibank Belgium jakoukoliv povinnost, aby tak učinila.

v jiném členském státě, než ve kterém se nachází, by bylo podmíněno existencí provozovny v tomto jiném státě, což by bylo v rozporu s konceptem poskytování služeb zavedeným Smlouvou. Proto, aby byla odstraněna jakákoliv nejednoznačnost, požadavek obsažený v původním návrhu Komise, aby SKIPCP musel poskytovat v členském státě, v němž uvádí na trh své podílové jednotky, finanční služby, jakkoliv se má obecně za to, že finanční služby představují pouze administrativní servis, nemůže být, na rozdíl od případu zákonného zástupce, považován za ekvivalent požadavku na existenci provozovny“ [16].

42. Navíc rozsah odpovědnosti hostitelského členského státu (týkající se např. nástrojů pro provádění plateb a vyplacení nebo odkupu podílových jednotek SKIPCP podle článku 45 směrnice 85/611) je striktně omezen tak, aby nedocházelo k tvorbě překážek volného pohybu služeb mezi členskými státy. Dle mého názoru tak nelze článek 45 směrnice 85/611 vykládat široce.

43. Rovněž bych chtěl poznamenat, že právo podílníků na informace je ve směrnici 85/611 přesně definováno. Odkazuji zejména na oddíl VI této směrnice, obsahující ustanovení týkající se prospektu, výročních zpráv a dalších informací.

44. Na rozdíl od tvrzení belgické vlády však na vydávání podílových listů, a to ani v případě podílových listů znějících na jméno podílníka, nelze nahlížet jako na plnění informační povinnosti podle směrnice 85/611. Jedná se o akt, který může být vyžadován nebo povolen statutem fondu a vnitrostátními právními předpisy za účelem prokázání vlastnického titulu k podílovým jednotkám.

45. Jak na jednání zdůrazňovala Beobank, oddíl VI směrnice 85/611 zakládá mj. povinnost zveřejňovat prospekt, výroční zprávu a pololetní zprávu a rovněž povinnost pravidelně zveřejňovat ceny emise, prodeje, zpětného odkupu nebo vyplacení podílových jednotek. Všechny tyto informace odrážejí to, co zákonodárce Společenství považoval za nezbytné k tomu, aby umožnil investorovi přijmout řádně odůvodněné rozhodnutí přistoupit k investici nebo se jí zbavit. Na druhé straně, oddíl VI směrnice 85/611 nijak nesouvisí s prokazováním vlastnictví podílových jednotek.

46. Dle mého názoru není emitování nebo vydávání podílových listů součástí pojmu „platby podílníkům“ uvedeného v článku 45 směrnice 85/611. Platbami se zde rozumí plnění peněžních povinností, jako např. vyplácení úroků nebo dividend plynoucích z podílových jednotek nebo, v případě vyplacení nebo odkupu podílových jednotek, částek splatných podílníkům.

47. Jak na jednání vysvětlila Beobank, zástupce v členském státě poskytuje pouze finanční služby, takže může být považován za zástupce odpovědného za platby v tom smyslu, že provádí platby částek dlužných fondem místním podílníkům. Dříve, než zástupce provede jakoukoliv platbu související s podílovými jednotkami, musí vyčkat na převod peněz od fondu. Dále poskytuje podílníkům informace, na něž tito mají nárok, a předává žádosti o vyplacení nebo odkup podílových jednotek depozitáři fondu, přičemž podílníkovi vyplatí jejich cenu pouze, až obdrží od fondu příslušné prostředky.

48. Jinými slovy, článek 45 směrnice 85/611 neukládá samostatné zákonné povinnosti pro zástupce odpovědné za plnění úkolů vyjmenovaných v článku 45, přinejmenším při neexistenci spolupráce s fondem, přesněji se správcovskou společností, eventuálně s depozitářem. Všechny ostatní výklady by narážely na zásadu, podle které se jedná o přeshraniční finanční služby poskytované SKIPCP z členského státu, v němž se SKIPCP nachází, do členského státu uvádění na trh. Po místních zástupcích tak nelze požadovat, aby prováděli platby podílníkům, odkupy nebo vyplácení podílových jednotek, či dokonce poskytovali informace, k jejichž předávání je povinen SKIPCP, pokud tak neučiní fond. Z toho jasně plyne, že zástupce uvedený v článku 45 nemůže mít povinnost emitovat nebo vydávat podílové listy.

16 — Viz výše uvedený p. Vandamme, s. 93.

49. Z toho plyne závěr, že z pojmu „platby podílníkům“ v článku 45 směrnice 85/611 nelze vyvozovat povinnost místního zástupce SKIPCP v členském státě uvádění na trh vydávat podílové listy podílníkům.

IV – **Závěry**

50. Na základě výše uvedených úvah navrhuji na předběžnou otázku položenou Cour de cassation (Belgie) odpovědět následovně:

„Článek 45 směrnice 85/611/EHS ze dne 20. prosince 1985 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) je třeba vykládat tak, že pojem ‚platby podílníkům‘ nezahrnuje vydávání osvědčení pro registrované podílové jednotky podílníkům.“